

05

A

568

Disputationes AntiGefauvuitica

DE VERBO DEI SCRIPTO.

In quibus Speculum miseriarum sive mendaciorum contra Mulmannum, à Iohanne Mulhusino, Apostata, apud Moguntinos Theol. D. & Professore, à parentibus suis Lutheranis olim Epignas dicto, fabricatum, malleo divinæ scripturæ

Frangitur, tunditur, conteritur :

P R A E S I D E

M. IOHANNES MULMANNUS Ecclesiæ Christi ad D. Nicol. apud Lipf. Archidiacono, non tantum adhuc Lutherano, ut sterco suo Propheta in sua inscriptione notat, sed etiam per Dei gratiam usque ad ultimum vitæ halitum mansuro.

Respondente

M. IOHANNES BLUMENAUER
ro Zerbecensis.

WITEBERGAE

Excudebat Iohan. Schmidt, Sumptibus Clementis Bergeri Bibliop. Anno 1607.

VIRIS

*Reverendâ dignitate, eruditione præclarâ, au-
toritateq; rarâ eminentissimis & eminentibus:*

Dn. POLYCARPO LYSERO S.S. The-
ologix Doctori, & in aula Illustrissima
Dreldensi sacrorû Antistiti vigilantissimo:

Dn. IOHANNI OLEARIO S.S. Theolo-
gix Doctori, & Ecclesiæ Hallensis Super
attendenti fidelissimo:

Dn. M. ABRAHAMO SVARINO, Eccle-
siæ Delitanzæ ac vicinarum Inspectori
fidissimo:

NEC NON

AMPLISSIMIS ET PRVDEN-
tissimis Viris, Dn. Consulibus, caterisq; Or-
dinis Senatorii Zerbecensis Con-
sortibus:

Dominis, fautoribus, patronis, ac promot-
ribus suis offert ac dicat

Primam disputationem AntiGesauoviticam

Grata mentis μνημόσυνον

Et Debita observantia τεκμήριον

M. Iohannes Blumenauerus
Zerbecensis.

05 A 562

Iohanni Mulhusino loco

salutis mentem veraciorem.

*A*H, quàm impatiens isthac est patientia, quàm brevis longanimitas tua, Iohannes Gesauvita! qui in ipso quidem mendaciorum Mulmannicorum scilicet vestibulo profiteris te, quæ tibi videntur convicia, libenter omnia Adversario condonaturum:

Gesauviti-
ca hypocri-
sis.

nihilominus tamen me partim ἀδολογιστῶν, per Baccalaureum tuum, larvatum muscarium, inter capitales muscas & culices à Beelzebube per Lutherum excitatos, recenseres: partim ἀδολογιστῶν, Suffeno cuidam Catulliano, insulso caprimulgo & fossori in præfatione tua comparas. Quibus viperinis morfibz usq; adeo mihi nullam bilem moves, ut jucundam potius jubilandi necessitatem afferas: tibi vero ipse ingentem turpitudinis notam inuras. Hoc enim pacto liquidò testatum facis, te ex maledico Iudeorum grege esse, qui ut nostrum, Patremfamilias Iesum, Beelzebubem vel principem muscarum in claustrum hauri veriti sunt: ita tu, egregius tantæ malitiæ æmulus pro muscis & culicibus omnes habes, qui vocem Christi solo sacrarum literarum complexu descriptam, sequuntur. Ita fit ut quo me exacerbare, virisq; bonis in visum reddere voluisti, id mihi apud Deum & omnes sanctos maximam laudem & honorem conciliet. Nec ego tam mollis ac effeminatus sum, ut ab iis conviciis abhorream, quibus Salvator meus longè atrociora,

Retorsio
criminis in
autores
suos.

Socratica
patientia.

Novissimè
venerunt
duo falsi
testes.

animo patientissimo toleravit. Proinde de compensandis illis parum quoque ero sollicitus: sufficiat illud Socratis responsum tam scitum quam aculeatum: an, si me Asinus percusserit, oporteat me continuò in quadrupedem recalcitrare?

Verum ne mihi præter causam suffeni culpam impingere videaris, adducis duos testes, nescio ex quibus tenebris extraetos: Vnum Doctorem quendam Lutheranum, quem me in Epistola sua suffenum Iesuitis numquam parem nuncupasse dicis: Alterum honestum quendam & literatum virum, mihi olim familiarem, ex cuius sermone didicisti, me quoque Lutheranis cordatioribus esse invisum. O quam vereor, ne Lectori subventaneos cerebri tui partus narres; heus Gesauvita, quinam sunt isti duo, qui me tibi de nota deteriore commendarunt? dic nomina, si mendace & calumniatore melior es: Vbi gentium habitant: apud Cilicesne vel Cretenses? dic sodes, quos tu cordatiores Lutheranos mihi parum propitius intelligis? quære eos in quorum oculis jam versor, & senties, te inani imaginatione & solitudine mei macerari. Sed aperiam tibi Lutheranos illos ex hisce præfationis tuæ verbis: accedit quod Mulmannus ob summam dicacitatem Calvinianis etiam exosus sit, quos hæreticos passim juxta illud: Væ tibi tu nigræ dicebat cacubus ollæ: proclamat. Provocas tu ad meas proclamationes, hoc est, conciones viva voce habitas: quis hic de me conqueritur, non Lutherani, quia nullam habent causam: Si Calviniani: mentiris tu impudentissimè, me Lutheranis esse invisum,

utpote

utpote cui satis cognitum est, quanto distemate Lutherani à Calvinianis sejuncti sint.

Cur verò bone vir odium Calvinistarum mihi objicis? Qui Calvi
nitis inyi-
sus est, est
suffenus.
Subsume
Gefauvita
quo te quæso favore & benevolentia Heidelbergenses & alii Calvinistæ persecuti sunt, & adhuc prosequuntur? cur probrosum mihi sit, quod tuæ famæ non vis esse perniciosum?

Quod si qui etiam ex Lutheranis mihi infensi sint, nulli id rectè judicanti absurdum videbitur. Habuerunt Prophetæ oses suos in populo Dei, habuit Christus, habuerunt Apostoli: Nonne legisti Amos 5. ver. 10. Odio habuerunt corripientem in porta: & loquentem perfectè abominati sunt. Quinimò quoties inter discipulos Christi odium aliquod vel invidia oborta est? hinc illæ rixæ & contentiones. Matth. 18. Luc. 22. At noster Apostata Naso quo vis impio fortunatior est: nec enim est in labore hominum nec cum hominibus flagellatur Psal. 73. ver. 5. procul semotus à communi sorte sanctorum. Interim ut credam adduci non possum, religiosum istum Mulmannicæ fortunæ observatorem & corycæum nullis Iesu-itis vel Papi colis in visum esse: Constat enim universo Mundo quàm seditiosum, virulentum & pestiferum sit istud genus hominum, quàm inimicum aliis Clericorum ordinibus, quàm execrabile illustribus Rebus pub. Venetorum, Gallorum, Anglorum, Polonorum & aliorum. Quare si vel maximè uni vel duob. biliosis Lutheranis in visus essem (quanquam nullam id suspicandi causam habeam) tu certè me infinitis modis es infelicior, qui cum toto Iesuovitæ examine, omnibus cordatioribus

Gente Gefauvutica nihil odio-
sus alit ter-
ra.

Et magistratibus Et Christianis passim in utraq; naves sordes :
hanc lethalem scabiem si ve lepram conaris mihi quoq; lutea tua
præfatiuncula, sed frustrato eventu affricare, ita ut de te quoq;
jure usurpari possit illud Homericum Iliad. 8.

Βαλέειν δ' ἐὶ ἴερο δουρὶς, ὃν τ' ὅ μ' ἐν ἀφάμαρτε.

Quod Iesuitis Et Catholicis à me mendacia illata de novo
conquereris actum agis, responsum tibi est in Anacrisi mea de
Pyrrhone redivivo cap. 3. Quid tu contra? hæc omnia Mulman-
no libenter condonabimus. Frustra patientiam simulas, qui
in Præfatione vesanam mordendi libidinem exerces.

Mirabilis
ratio solven-
di Luthera-
norum ar-
gumenta.

Sed ad mendacia ipsa pedem moveo, in quibus narrando,
negandoque potissimum, non probando miserrimum agis dispu-
tatore, juxta illud. si fecisti nega. Namq; tuo more vel puli-
cis instar hinc inde saliendo, argumenta nervosiora queq; re-
linquis, vel obiecta per malitiosam status eversionem, le vici-
la aliqua ^{ἐναγνίον} eludens, pueriliter Et insulse clamitas,
mendacium, mendacium, ut olim Ratisbonæ, in Forma, in For-
ma. Vbi verò maxime opus erat responsione, piscem agis vel
Sophistam, cum tamen Anacrisi mea te ad responsionem ^{ῥῆσις}
^{τὰ κατὰ νῆα} pro vocaverit.

Quod autem serius tibi respondeo, in causa est serius mi-
hi facta exemplaris tui copia, quam acceptam refero cuidam
Iesuitastero, ex quo inter alia cognovi, te de misero isthoc spe-
culo tuo disputasse die decimo sexto septembris ab hora octava
usq; ad decimam. Adeo expeditus est Gesauv vita, ut cum ad
omnia Paræi Et Mulmanni argumenta refutanda, tum ad Li-

centi

centiandum pro dignitate examinandum, par horarum ipsi suffi-
ficiat. Atq; hæc disputationibus nostris præmittere visum fuit:
nunc quæ Mulmannus mendacia commiserit, audiemus. Ad-
monitum autem volo te. Gesauv vita, ne posthac, sicut antea à
te factum est, unum atq; alterum verbum vellices, argumentis
gravioribus, ad quæ nihil respondere poteras, relictis: sed ut
ad singulas quæstiones à me propositas respondeas: si hoc non
feceris, judicabunt omnes te cum speculo tuo penitus
contritum esse: nec ego te ullo amplius verbo di-
gnum reputabo. Resipiscendo vale.

Dispu-

Disputatio prima
Continens mendacii primi refutationem.

ἡγεσθὶς Moguntinorum.

THE S I S I.

Rimum mendacium est: Moguntinus (absolutè, & quasi defectum vel vitium aliquod in iis notarint;) sectione I. Thesi 4. Scripturas obscuras dicere. Mendacium, inquam, hoc est; neque enim scripturas sic obscuras dicimus (quod semper calumniantur isti) quasi alicuius inde vitii vel defectus eas infimulemus, sed solum, quia ob loquendi modum & mysteriorum quæ tractant, sublimitatem (ut Trinitatis, Incarnationis, Eucharistiæ, Prædestinationis &c.) nimis humanæ nostræ intelligentiæ imbecillitatem superant, iuxta illud Rom. II. O altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & investigabiles viæ eius &c. Vnde hic non se prodit solum Mulmanni mendacium, sed stupor etiam vel malitia. Is si hæc thesi 3. 4. & 5. clarissimè exposita non intellexerit; illa, si quæ intellexisset, finitire fuerit interpretatus.

Ἀντιβολὴ Mulmanni.

II.

Ut mendacium hoc, quod tenebrio Moguntinus principale dicit, retundatur, explicandæ sunt hæc quæstiones. 1. An Sacra Scriptura Iesu-vitis absolutè & in se sit obscura? 2. An Iesuitæ Sacram Scripturæ vitiosæ & cum defectu conjunctæ obscuritatis infimulent? 3. An obscuritas illa solum in loquendi modo & mysteriorum sublimitate, consistat? 4. An Pauli ἐκφώνησις δαυμασικὴ faciat Scripturam sensu Pontificio obscuram?

QVAE

QVAESTIO. I.

An Sacra Scriptura sit Iesuvvitis absolute obscura?

III.

Quaestionis materiam extorsit Gesauvita hoc Syllogismo:
Quicquid ex sacra Scriptura probatur sine autoritate Ecclesiae, id dubium & incertum est.

Απορριπ-
tionis.

Sed ex Scriptura probatur sine autoritate Ecclesia, quod Ecclesia sit Index controversiarum infallibilis. Matth. 16. 18. 1. Tim. 3.

Ergo id dubium & incertum est.

IV.

Maiorem probavi κατὰ τὸ ἀποδομολογούμενον ex Moguntinorum disputatione de Sacrarum Literarum interprete &c. sect. 1. th. 4. Quia Scriptura est obscura.

V.

Minorem probavi: quia alias sumeretur τὸ ἐν ἀρχῇ hoc modo: Ecclesia est Index controversiarum Theologicarum infallibilis: ratio: quia infallibiliter iudicat ex Scriptura de sua autoritate. Ita incertum per aequè incertum probaretur. Vide Epistolam dedicatariam ἀναγνώσεως nostrae.

Lubricum
sane & in-
firmum
Theologiae
Rom. x.
principi-
um.

VI.

Quid Iesuvvita? Hoc Syllogismo adeo constrictus tenetur, ut concessis ambabus praemissis nihil negare ausit, nisi probationem Maioris: Moguntinos Scripturas dixisse obscuras. Sed age ascribamus illorum verba, sic inquit Mulhansinus sect. 1. th. 4. Nemo prudens mirabitur, quod Scripturam obscuriorem dicam- gereque interprete, cum & ipsa sua de obscuritate eviden- ter testetur.

B

Viden

Viden, bone ἄνθρωπε, quam tibi confos, si nomen prudentem vis mirari, quare Scripturam obscuram dixeris, qui quaso mentitus est Mulmannus, quod te id ipsum dixisse meminerit?

At negas te Scripturam absolute obscuram dixisse, ideoque Mulmannum te calumniari conquereris: eheu quam ψαυακίως καὶ φευδολόγως. tu enim ipse per parentheses calumpniosam meis verbis affingis τὸ absolute: anacrisis nostra non habet. Quare mendacium & calumnia non est in mea anacrisi, sed in tua parenthesesi.

Βεβαίω-
σι
πολλοὶ ἀρ-
γῶντι

Sed quorsum obscuritatis tuae explicatio? sanè de argumento meo ne syllabam quidem refellit: sic enim Majorem adhuc probo: Quicquid ob loquendi modum & mysteriorum vel rerum sublimitatem obscurum est, ex eo nihil potest probari sine autoritate Ecclesiae. At Sacra Scriptura est ob loquendi modum & rerum sublimitatem obscura. Ergò ex ea nihil potest probari sine autoritate Ecclesiae. Et per Consequens ne ipsa quidem Ecclesia judicialis auctoritas.

Murus hic esto aheneus: iterum te laesso miserrime Gesauv vita, responde ad argumentum hoc, ostende quid in eo desiderare possis, quod veluti lusciosus vel lippus prateriisti, cum nullam elabendi rimam videres. Aut nos ex obscuritate Sacrarum Literarum à vobis propugnata concludimus istud ἔλεγον: Ecclesiam Romanam nullam habere auctoritatem judicialem.

Si vero illa Scriptura obscuritas non obstat, quin ex ea Ecclesia auctoritatem interpretatoriam, quod jactatis, probare possis: perinde non obstat eadem, quo minus, alios articulos fidei inde confirmare & explicare valeamus.

Vide

XII.

Vide autem mi Gesauvita, qui te aliosq. catholicos tibi concilies. Nam modo negas, te Scripturam absolute obscuram dicere: at. Sect. 3. th. 50. ita deliras: Scripturam varios recipere sensus, experienciâ tot hæresum manifestum est: nec minus perspicuum, eandem scripturam per se, neque explicare, neque dicere, quisnam tot sensuum verus sit quis falsus.

XIII.

Hinc contra te ita argumentor: Quæ scriptura nec verum, nec falsum sensum explicat, eatenus varios recipit sensus: sed per se nec verum nec falsum sensum explicat. Ergo per se recipit varios sensus. Ergo in se habet obscuritatem. Ergo absolute obscura est.

XIV.

Pugnat tecum Patriarcha tuus Bellarminus à quo tuas theses alias mutuatus es: Nam lib. 1. De Verbi Dei interpr c. 1. scribit. Notandum est, Apostolum Petrum non dixisse, esse quadam difficultate in doctis & instabilibus, ut hæretici exponunt, sed difficultate absolute. Vbi Bellarminus de difficultate intelligentiæ loquitur, quæ eadem est ac obscuritas. Statuit igitur scripturam esse absolute difficilem & obscuram, quod negant Moguntini.

Moguntini
contradi-
cunt Bellar-
mino.

XV.

Hic est mirificus ille consensus inter omnes scriptores sacros in Ecclesia Romana, unde Bellarminus probat, eam solam esse veram Dei Ecclesiam lib. 4. De notis Ecclesiæ c. 10. credo equidem sicut simia ste Martinus.

Ita consen-
tiunt Cad-
mæi fra-
tres.

XVI.

Quare Mulmannus non est mentitus, siue dixit, scripturam Moguntinis esse obscuram, siue absolute obscuram: aut necesse est ipsos à Romanæ Ecclesiæ confessione discedere.

QVÆSTIO II.

An Esauitæ Scripturam vitiosæ & cum defectu
conjunctæ obscuritatis insimulent?

XVII.

Inserit & hæc verba Bibliomastix noster suo Marte, sed planè frustra: nullo enim adhuc digito tangit mei argumenti solutionem.

XVIII.

Et si autem nolit videri is, qui defectum vel vitium aliquod in scripturis notarit: tamen se ipsum expressis verbis ita confodit, ut proluxa responsione non indigeat.

XIX.

Sectione 2. disputationis suæ de sacrarum Literarum interprete, &c. th 28. sicinguit: Nonnulla Christianæ fidei & religionis dogmata, neq; in scripturis expresse contineri, neque ex illis per evidentem consequentiam deduci certissimum est. Item: Scripturæ non sunt unica norma seu Regula fidei: sed præter illas, ut fidei quandam Regulam, illam quoque Ecclesiasticam traditionem admittere necesse est.

XX.

Quis hic adeo stupidus & cæcus est, qui non intelligat & videat, à Mulhansino expressum defectum in scripturis notatum esse?

XXI.

Ex defectu
mentis non
intelligis
quid sit de-
fectus.

Si nonnulla fidei dogmata cum traditionibus Ecclesiasticis non extant in scriptura, necesse est eam multorum pati defectum: & si eadem non est Norma fidei sufficiens, procul dubio est Norma secundum plurima deficiens: nisi fortè statuere velit insulsus disputator: defectum non esse in iis, in quibus multa desunt, multa non sufficiunt. Dic sodes Iesuvvita, quid tandem est defectus?

Defectus

X XII.

Defectus procul dubio idem est, quod imperfectio & opponitur perfectioni. Perfectum desinit *P. Thomas* in opusculo de perfectione, quod sit id, cui nihil deest in ordine ad aliquem finem. Quam descriptionem agnoscit *Bellarminus* lib. 2. de Monachis c. 2.

XXIII.

Subsumo ego: Scriptura ex *Gesauvitarum* sententia multa desunt in ordine ad finem. Ergo Scriptura non est Iesuitis perfecta. Major est probata autoritate *Thoma* & *Bellarmini*: Minor roboratur hoc pacto.

XXIV.

Finis Scripturae est agnitio Christi, hominis perfectio, salus & vita aeterna, juxta dicta *Ioh. 5. v. 39.* Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam aeternam habere: & illa sunt quae testimonium perhibent de me *Ioh. 20. v. 31.* Haec scripta sunt ut credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei, & ut credentes vitam habeatis in nomine eius. 2. *Timoth. 3. v. 16.* Omnis Scriptura θεόπνευστος, utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei.

XXV.

Sed ad consequendum hosce fines: agnitionem Christi, hominis perfectionem, salutem & vitam aeternam multa desunt Scriptura, ut *Papicola* sentiunt: proinde vitio & defectu non aliquo sed plurimo eam laborare necesse est. Ita *Mulmannus Moguntinus* intelligit, neque quicquam sinistrè interpretatur, sed ita, ne illi à *Nu-*minibus suis, *Thoma* & *Bellarmino*, imò ne à seipsis quidem videantur desicere.

Q V A E S T I O. III.

An Obscuritas ista Scripturae solum in loquendi modo, & mysteriorum sublimitate consistat?

Quid *Thomas* & *Bellarmino* sit perfectum

Definit *Arist.* 1. 10. *Metaph.* 4. τέλειον, οὗ μὴ ἐστὶν ἕξις τέλειον λαβὼν τι δυνάμει.

XXVI.

Voce (solum) discedit Mulhasinus à Gregorio de Valentia, qui tom. 3. Comment. Theol. disp. 1. quest. 1. de objecto fidei punct. 7. tertiam obscuritatis causam addit, eamq. refert ad nos ob infirmitatem intelligentiæ multis mediis atq. adminiculis indigentes.

XXVII.

Cur Moguntini duas solum obscuritatis causas agnoscant.

Sed isse mavult cum Bellarmino sentire, de Verbi Dei interpr. l. 3. c. 1. Quid ita? audi. Bellarminus duas recenset sententias, unam Lutheri, quod Scriptura licet per se clarissima, tamen superbis & infidelibus sit obscura ob eorum cecitatem & prævum affectum: alteram Brentii, quod etiam interdum sit obscura propter phrasas linguæ, tamen sensus ejus clarissimus sit.

XXVIII.

Utramq. sententiam dicit Bellarminus manifestè falsam esse: contra obscuritatis causam refert ad duo, nimirum ad res & modum loquendi: addit noster Mulhusinus vocem, tantum, qua omnes alias causas excludit.

XXIX.

Quapropter Moguntini sentiunt cum Cardinale, scripturam per se obscurissimam esse, nam per se clarissimam ille negat: quin imò nullam in homine obscuritatis causam agnoscit, quia res & modus loquendi non sunt à nobis, sed à Scriptura vel ejus authore Deo: Nonne hic vitium & defectum in ipsis scripturis notant Pontificii?

XXX.

At nos statuimus, scripturam nec universam, nec æquabiliter obscuram esse, nec tantum ob loquendi modum & res, neq. per se, vel quoad se, sed in nonnullis locis, & quidem ob humani inge-

nii

nii infirmitatem, cacitatem, & preconceptos errores, cum duritia
cordis & aliis pravis affectibus conjunctos.

XXXI.

Sic enim Paulus scribit. 2. Cor. 4. v. 3. si opertum est Evange-
lium nostrum, in his, qui pereunt, est opertum, in quibus Deus
huius seculi excceavit mentes infidelium, & non fulgeat eis illu-
minatio Evangelii gloria Christi Et. v. 2. scripserat, se ambulare in
manifestatione veritatis.

XXXII.

Ex his manifestum est 1. Verbum Dei non tantum ore pra-
dicatum, sed etiam ex scripto intellectum quoad se & per se habere
δύναμιν φανεῖν τὴν ἀλήθειαν καὶ φωτισμὸν, ut possit manifestare veritatem
& illuminare mentes notitia gloriae Christi: Ergo scriptura etiam
per se est causa manifestationis & illuminationis.

XXXIII.

Deinde ex his certum est causam obscuritatis esse partim Sata-
natὸς φλασιν, partim hominum ἀπιστίαν, quos Stephanus propter te-
merariam & pertinacem incredulitatem vocat σκληροτράχηλος καὶ
ἀπειρημένους τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὤσιν οἱ ἀντιπίπτοντες τῷ πνεύματι
τῷ ἁγίῳ. Act. 7. v. 51. Quare reprobi resistendo Spiritui sancto, ipsi
sibi tenebras & caligines offundunt, ne clarissimos salutis radios ex
Scriptura coruscantes videant.

Vera causa
obscurita-
tis.

XXXIV.

Ita Christus Luc. 24. ver. 25. culpam inscitiae discipulorum,
non confert in scripturas Prophetarum, sed in insipientiam & tardi-
tatem cordis humani, quâ impeditur fides.

XXXV.

Hunc πρωτοῦς δάσκαλον imitatus Petrus, τῶς ἀμαρτίας ἐὰς

πίστεως

sicut accusat, qui scripturas ad sensum à veritate alienum detor-
quent, atq; sic eis vim nefariam inferunt. 2. Epist. 3. v. 17.

XXXVI.

Verum supra ejusdem Epistola c. 1. v. 19. appellat Propheticum
verbum lucernam lucentem in loco caliginoso, donec dies illucescat
& lucifer oriatur in cordibus nostris. Certè obscurum non potest lu-
cere vel caliginem dispellere, quin potius crassissimas tenebras in-
ducit.

XXXVII.

Idipsum sentiunt D. Patres obscuritatem scripturae ^{et} eodem ac-
cedere. Bernhardus de vita solitaria ad Fratres de monte Dei sic
scribit: Si in lectione Deum quarit, qui legit, omnia qua legit co-
operantur ei in bonum, & captivat sensus legentis, & in servitu-
tem redigit omnem lectionis intellectum in obsequium Christi. Si
in aliud declinat sensus legentis, omnia trahit post semetipsum, ni-
hilq; tam sanctum tam pium invenit in scripturis, quod seu per va-
nam gloriam seu per distortum sensum, seu per pravam intellectum
non applicet vel malitiæ vel vanitati.

XXXVIII.

Origenes lib. 7. contra Celsum: alii quoq; cordati viri scrutan-
do scripturam intellectum ejus invenire poterunt: Licet revera sit
multis locis obscura, sed non sic ut intelligatur à nemine, quantum vis
Celsus id asseverat. Neq; talis est, ut non stultus quispiam aut præ-
stigator explanare, aut arbitrio suo torquere valeat: sed solus qui-
cunq; vere sapiens in Christo est, totam seriem occultioris Prophetia,
percepit, spiritualia cum spiritualibus conferens, & consuetis Scri-
pturarum locutionibus astruens singula.

XXXIX.

Constat hinc, quod obscuritas Scripturae nec solum nec pri-
mario in loquendi modo & mysteriorum sublimitate, sed potius, in
hominum cacitate & pravitate Verbum Dei in hunc vel illum sen-
sum rapientium consistat.

QVAE-

QVÆSTIO IV.

An Pauli ἐκφωτισὶς διανοητικὴ faciat scripturam sensu Pontificio obscuram.

XL.

Cum Paulus Rom. II. v. 33. exclamat: ὦ altitudo divitiarum sapientiae & scientiae Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius & investigabiles viæ eius: minime patrocinator Professoribus obscuritatis.

XLI.

Nam Primò Paulus non loquitur de altitudine obscura sed de planè incomprehensibili & investigabili, quæ Græcis est ἀνεξε-
ρευνήτος καὶ ἀνεξιχνίασος & opponitur τῷ γνωστόν: unde apparet eam nul-
lo pacto cognosci posse: at obscurum cognosci potest, licet difficulter
& imperfectè: alias non diceretur obscurum, sed planè ἀκατάλη-
πτον καὶ ἀνόητον, quod sub intellectum non cadit.

Ratio τῆς
ἀντιθέσε-
ως 1. ab al-
titudinis ad
iuncto.

XLII.

Deinde Paulus agit de rebus non revelatis: dicit enim quis cognovit mentem Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Contra inter nos & Esauit as quaestio est de rebus per scripturam revelatis, iuxta illud: Quid dicit scriptura? propè est Verbum in ore tuo & in corde tuo, Rom. 10. v. 8.

2. à causa
efficiente:

XLIII.

Tertio vos Γεσαννὴτα blateratis de ea scriptura obscurita-
te, quam Catholica Ecclesia interpretari potest: sed altitudinem il-
lam divitiarum apud Paulum interpretari non potest. Ergò, alti-
tudo illa non est obscuritas ea scriptura, de qua vos blateratis.

3. à causa fi-
nali.

XL IV.

Maior est manifesta: Dicitis enim Scripturam propter suam obscuritatem, indigere Catholica Ecclesia interpretatione. Minor textu nititur: quia Paulus non interpretatur illa iudicia Dei, sed saltem admiratur: alias si posset interpretari, non vocaret ἀνε-
ξερευνήτα.

Ohe, iam
Pontificii
intelligi nt
perfecte o-
mnia divi-
na myste-
ria.

XLV.

Quod si Papicola, obscuritatem scripturae Paulo admirabili-
vestra interpretatione auferre potestis, exponite quaso nobis vias
illos Dei investigabiles, & iudicia incomprehensibilia, & osten-
dite, ubi & quando Dei consilarii fueritis. Tu imprimis Iohannes
Mulhusine, qui nasi acumine polles, expone nobis altitudinem di-
vitiarum sapientiae & divinae scientiae, & eris nobis ipso Apostolo
Paulo maior.

XLVI.

Patrum te-
limonia,
Gregor. M.

Sanè divi Patres in obscuritatibus diluendis fuerunt longè
modestiores. Gregorius Magnus lib. I. expos. in I. Reg. c. I. dicit: scri-
ptura sancta, quae ad cognoscendum Redemptorem sunt edita, pro
sublimitatis suae dignitate, veneranda tunc etiam sunt, cum non
intelliguntur. Item; Sacra scriptura tam mirabiliter ab omni-
potente Deo condita est, ut etsi multipliciter videatur exposita, non
desinit ei tamen secreta, quibus servet occulta, quia ferè numquam
sic exponitur, ut ei non plura remaneant, quae quotidie exponan-
tur. &c.

XLVII.

Hieronymus de Regul. Monach. In divinis scripturis & libris,
melius est obscura relinquere ut sunt, quàm aliquid temerè & pra-
vè imitari, quod nescias.

XLVIII.

Non omnis
veritas ape-
ritur in hac
vita.

D. Augustinus in Iohannem Tract. 96. Quod ait Christus (Do-
cebit vos omnem veritatem, vel deducet vos in omnem verita-
tem) non arbitror in hac vita in cuiusquam mente posse compleri.
Quis enim vivens in hoc corpore, quod corrumpitur & aggravat
animam, possit omnem cognoscere veritatem, cum dicat Apostolus
ex parte scimus.

XLIX.

D. Ambrosius Epist. 44 ad Constant. Mare est scriptura di-

vina

vina habens in se sensus profundos, altitudinem Prophetarum a-
nigmatum, in quod mare, plurima introierunt flumina. Sunt ergo
& fluvii dulces, atq; perspicui sunt & fontes nitui, qui salunt
in vitam eternam, sunt & sermones boni sicut favi mellis & gra-
ta sententia, quae animos audientium spirituali quodam potu irri-
gent, & praeceptorum moralium suavitate mulceant. Diversa igitur
Scripturarum divinarum fluentia. Habes quod primum bibas,
habes quod secundum, habes quod postremum.

L.

Iustinus in libro de Trinit. Ego dum querens ambigo, tum
maximè miratus Christiana mysteria, cogor exclamare, nostras res
esse sublimiores, quàm ut ullà mente, ullà ratione, ullà creata natu-
ra percipi queant. Quoties autem te quoq; similia scrutantem subi-
bit dubitatio, oppone questionibus paratam solutionem, fidem vid-
cogitans quòd presente facienteq; Deo, etiamsi ignoretur aliquid e-
orum quae dicta sunt, vel propter excellentiam naturae, vel propter
dispensationis modum, nullum inde damnum accidat ignorantibus.

Quaedam
obscura tu-
to possunt
ignorari.

L.I.

Dignissimum quoq; calamo est Origenis Testimonium supra
Lev. Hom. 5. Si quid superfuerit, quod non divina scriptura de-
cernat, nullam aliam tertiā scripturā (præter duo Testamenta, puto)
debeceat auctoritatē scientiæ suscipi, quia hæc dies tertia nominatur.
Sed igni tradamus quod superest, id est, Deo, reservemus. Neq; e-
nim in presenti vita, Deus scire nos omnia voluit, maximè cum id
& Apostolus dicat: Quia ex parte scimus, & ex parte prophetamus.
Hactenus Patres.

Præter scri-
pturam ni-
hil scire ad
salutem de-
bemus.

L.II.

Verum Ecclesia Romana κακοδοξία, non tantum sibi vendicat
authoritatem obscura quæq; exponendi: sed etiam altitudinem &
abyssum divine sapientiæ ad iudicii & sententiæ suæ trutinam re-
vocandi. Papa, Papa, Quid est insipere si hoc non est: sed meretri-
cia soboles carei fronte.

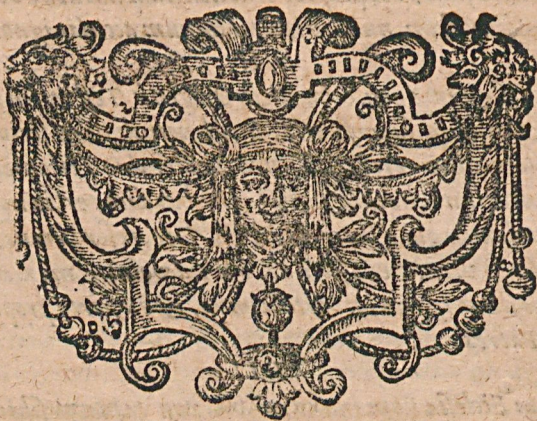
Hæc

*Hec de Primo mendacio contra nos impudenter eructato : si
Gesawvita in ceteris neccautior nec veracior est, in magno cum
suo speculo discrimine fama versabitur, id quod paulo post De
nos iuvante experietur.*

Rom. 8.

Si Deus pro nobis, quis contra nos?

F I N I S

05 A 568

ULB Halle

3

004 209 923

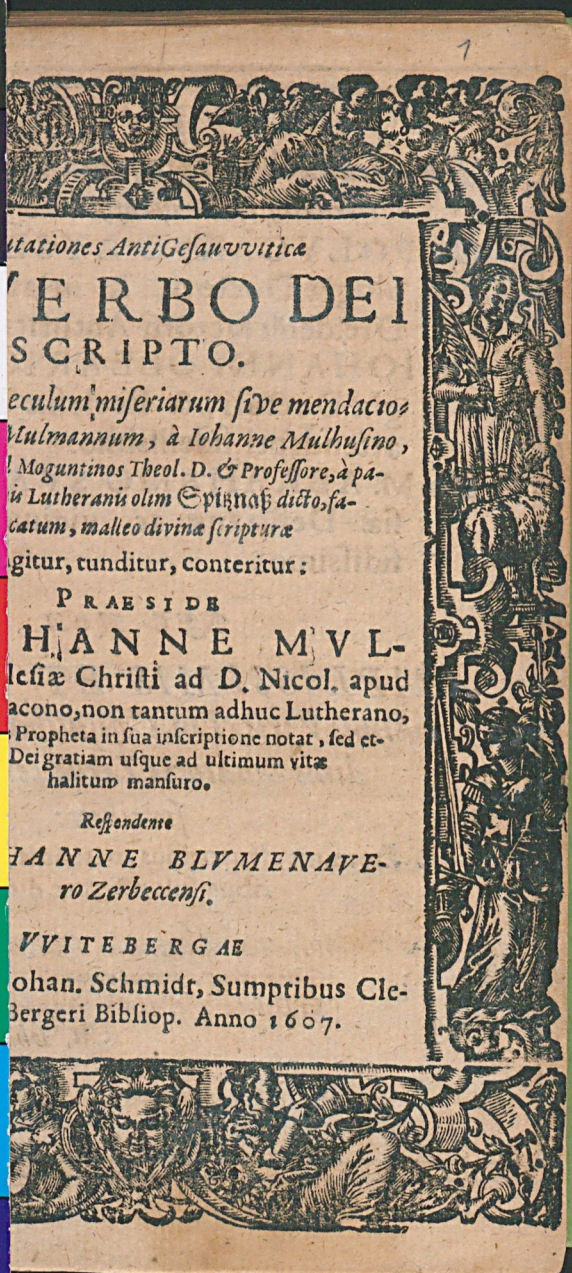
Sb

1077

B.I.G.

Farbkarte #13

itationes AnriGefauvvtica

VERBO DEI SCRIPTO.

eculum' miseriarum sive mendacio
Mulummannum, à Iohanne Mulhusino,
Moguntinus Theol. D. & Professore, à pa-
Lutheranis olim Episcopis dicto, sa-
catum, malleo divina scriptura
gitur, tunditur, conteritur :

PRAESIDE
HANNE MUL-
lesia Christi ad D. Nicol. apud
acono, non tantum adhuc Lutheranos,
Propheta in sua inscriptione notat, sed et
Dei gratiam usque ad ultimum vitae
halitum mansuro.

Respondens
HANNE BLUMENAU-
ro Zerbaccensis.

VVITEBERGAE
Iohan. Schmidt, Sumptibus Cle-
Bergeri Bibliop. Anno 1607.